

Dialogen Noord – Zuid Voorlopig blijft elk resultaat uit.

↳ IVO JANSSENS

In mei van dit jaar lanceerde Dēmos, toen nog Kunst en Democratie, samen met zusterorganisatie Culture et Démocratie een oproep aan de culturele en politieke wereld in verband met de communautaire crisis die ons land overschaduwde. In wat volgt, lees je een samenvatting van de oproep, een markante tegenstem en een aantal frappante citaten uit de dialogen die in het kader van de oproep tot stand kwamen. De dialogen, telkens tussen een Nederlandstalige en Franstalige kunst- of cultuurmaker, verschenen onlangs in Le Soir. Ook De Morgen publiceerde de oproep. De integrale teksten kunt u nalezen op de websites van Dēmos en Culture et Démocratie. Daar vindt u ook de namen van iedereen die de oproep ondertekende.

OPROEP VAN CULTURE ET DÉMOCRATIE EN DĒMOS AAN DE CULTURELE EN POLITIEKE WERELD

Ons land kent momenteel één van de grootste communautaire crisissen uit zijn geschiedenis. Een crisis die, naar ons aanvoelen, een sterke culturele dimensie in zich draagt. Al sinds 1993 pleiten de organisaties Kunst en Democratie en Culture et Démocratie voor een samenwerkingsakkoord tussen beide Gemeenschappen. Voorlopig blijft elk resultaat uit.

Vandaag stellen we hiervan de gevolgen vast: de publieke opinie die aan beide kanten wordt genegeerd, het onbegrip en de zelfs karikaturale benaderingen van de andere gemeenschap, de onmogelijkheid om tot een politieke overeenkomst te komen die beide partijen ten goede komt, het groeiende nationalisme, de onverdraagzaamheid in gedrag en discours... Deze ontwikkeling werkt de groei van extremisme in de hand. En dat is een verontrustende evolutie.

De artistieke en intellectuele wereld kan zich niet vinden in het gangbare nationalisme. Integendeel, de kunstenaars en de culturele instellingen onderscheiden zich juist door hun capaciteit om culturele, taalkundige, communautaire of nationale barrières te overstijgen. Talrijke kunstenaars en cultuurhuizen onderhouden een actief en intensief contact met de andere gemeenschap. Wat de institutionele toekomst van het land ook brengt, bepaalde waarden dienen gerespecteerd te worden, met name de dialoog en het respect voor de ander. Ons land en haar hoofdstad – tevens hoofdstad van de Europese Unie – maken immers aanspraak op de Europese ideeën, die niet verzoenbaar zijn met het huidige klimaat van confrontatie en tegenwerking. 2008 is het Europese jaar van de interculturele dialoog; de ideale gelegenheid om de dialoog tussen de verschillende Gemeenschappen van dit land te versterken.

DAAROM FORMULEREN WE EEN DUBBEL VOORSTEL:

Eén. We nodigen kunstenaars en culturele spelers van de beide Gemeenschappen uit om elkaar te ontmoeten en in dialoog te treden, om precies datgene wat hen bindt naar voren te brengen, om nieuwe initiatieven te nemen, met respect voor mekaars identiteit. We nodigen hen uit om regelmatig een tekst te publiceren, van de hand van twee kunstenaars, elk van een andere Gemeenschap. Dit kan onder de vorm van een interview, een gesprek, een gezamenlijke tekst of een bijdrage via een artistieke interventie.

Twee. We stellen voor dat de verantwoordelijken van de culturele instellingen de gelijke samenwerkingen aangaan - sommigen van hen nemen overigens al dergelijke initiatieven. Een Vlaams en een Franstalig cultuurhuis kunnen een gemeenschappelijk project ontwikkelen. De manier van samenwerken is door hen te bepalen (uitwisseling van artiesten, debat, peterschap...). Dergelijke initiatieven moeten worden voortgezet of herhaald zolang dat nodig blijkt. Het is broodnodig de communicatie en de dialoog te herstellen. Wij zijn bereid daar aan mee te werken.

DE TEGENSTEM VAN BART DEBAERE EN PIERRE-OLIVIER ROLIN NEE, WIJ ONDERTEKENEN DEZE OPROEP NIET

Wat voor een merkwaardige vraag van 'Kunst en Democratie' en 'Culture et Démocratie', om een oproep te ondertekenen die een dialoog tussen de taalgemeenschappen wil installeren. Dit lijkt onschuldig maar impliceert vele zaken, om te beginnen dat nodig wordt gevonden om de dialoog tussen culturele partners van de twee belangrijkste taalrollen in ons politiek systeem te formaliseren. Wij kunnen ons daar niet in vinden. We praten al. Wat hier gebeurt, is dat onder het mom van een dialoog een scheiding wordt gecreëerd. De verbindingen die er zijn en het weefsel dat ze vormen, worden immers door de oproep onbelangrijk gevonden. De oproep scheidt drie blokken: het blok België dat het onderwerp is van de oproep, en de blokken Vlaamse Gemeenschap en Franse Gemeenschap die worden 'vertegenwoordigd'. De oproep verstrikt ons zo in regionale, institutionele agenda's.

Er zijn vele duizenden dialogen nodig met elke stad, op elke route, bij elke grens, in elk café. Steden, routes, grenzen of cafés bestaan slechts bij gratie van de talloze dialogen die hen maken en laten leven. Er vinden ontmoetingen plaats, altijd tussen één invalshoek en een andere. Het vertrekpunt voor ontmoetingen zijn verschillen. De gemeenschappelijkheid ontkent deze niet maar plaatst hen en relateert hen. We zouden zelfs kunnen zeggen dat een waardevolle ontmoeting altijd een oxymoron is, de koude zon, het warme ijs, u en mij, ... waarbij de delen elkaars ervaring verrijken. Ontmoetingen tussen supporters van Germinal Beerschot en Sporting Charleroi, tussen een zestienjarige en een zeventienjarige, tussen de zoon van een industrieel en de kleindochter van een bakker, tussen een moslim en een bedrieger, tussen een zwemmer en een zwangere vrouw. Men institutionaliseert relaties niet.

Hetzelfde geldt voor regio's. Antwerpen is eerder gericht op Rotterdam en Eindhoven, Charleroi meer op Lille, maar alle twee hebben ze ook met elkaar van doen. De samenwerking tussen culturele actoren gebeurt niet zozeer omdat ze zich in dezelfde natiestaat of deelstaat bevinden, als wel omdat er een gevoel van een verwant project en visie is. Dat gevoel schept vervolgens gedeelde geschiedenissen, en zo gemeenschappen. Samenwerkingen leiden zo tot duurtijd.

Via gedeelde geschiedenissen overlappen en doorkruisen de gemeenschappen elkaar; het gaat bijvoorbeeld om het huidige Vlaanderen en Wallonië, maar ook om het Brussels gewest dat even provinciaal dreigt te worden als Canberra, of de vroegere graafschappen, of Luik en zijn prinsbisdom, de tgv-lijnen en de idee van een ABC-as Antwerpen-Brussel-Charleroi, de Benelux en de Bourgondische kreits, de katholieke link tussen het Zuiden van Nederland en België, de taalgemeenschappen met Duitsland, Frankrijk en Nederland, Aarlen als deel van Luxemburg, de euregio's, de stedelijke agglomeraties ... en uiteindelijk de eurocore die wij aanvoelen als onze meest reële regio, en dit in een multipolaire wereld waarin Europa gelegen is, en waarin we niet precies weten wat Europa dan wel is.

Elk van deze regiovormingen is op zich slechts een detailfoto, een momentopname, een vervalsing. Als we durven denken in termen van een multiregionalisme met tal van elkaar overlappende regio's, zijn de grenzen niet permanent bepalend en kunnen de posities bewust en relatief vrij worden beleefd.

Dan wordt het culturele des te uitdagender omdat er zoveel voortdurend te ontwikkelen en herontwikkelen is. De dialoog wordt altijd een dialoog met meer dan twee, om te beginnen omdat ook de omgeving altijd een aanwezigheid is, de genius loci die het gesprek mee bepaalt en er tegelijk door wordt herijkt. Zo is elk van de gesprekspartners voortdurend mee verantwoordelijk voor de stad, de route, de grens, het café. En voor de Gemeenschappen van hetzelfde. Ze worden door de gesprekspartners in elk

van hun gesprekken hermaakt. En zoals men altijd tegelijkertijd in steden, op routes, bij grenzen en soms ook nog eens in cafés kan zijn, zo ook is men in verschillende gemeenschappen. Het zijn modellen die levend blijven en in beweging.

Om al deze redenen willen we deze oproep niet ondertekenen. Hij dreigt ons blind te maken voor de culturele inzet van elke staatsvorming. Die inzet mag er volgens ons nooit om gaan dat culturele vertegenwoordigers een politiek kader acteren. De staatsordening moet ondergeschikt blijven. Alle politieke kaders moeten zich bewust blijven van culturele omgangswijzen en zich daar dienstbaar tegenover opstellen. Door aandacht voor de eindeloosheid van diversiteit, voorbij de taalrollen. Door aandacht voor het feit dat grenzen nooit totaal zijn en dat de verbindingen over grenzen heen cruciaal zijn. De inzet is volgens ons om de orde zich te laten richten op de veelheid van zijn mensen, de veelheid van hun onderlinge relaties en van hun omgangswijzen met hun wereld.

